

ATAKUM CUMHURİYET ANADOLU LİSESİ
2024- 2025 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ
9. SINIFLAR 2. DÖNEM 2. ORTAK YAZILI ÇALIŞMA SORULARI CEVAPLARI

1. Aşağıdaki tabloda verilen özellikler, olay ve durum hikâyesinden hangisine aitse işaretleyiniz.

Özellikler	Olay Hikâyesi	Durum Hikâyesi
a) Belirli bir plan çerçevesinde yazılır.		
b) Serim, düğüm ve çözüm bölümleri yoktur.		
c) Merak ögesi ön planda tutulur.		
d) Olay ağırlıklıdır.		
e) Sonuç, okuyucunun hayal gücüne bırakılır.		
f) Sait Faik Abasıyanık ve Memduh Şevket Esendal türün önemli isimleridir.		

a-olay b-durum c-olay d-olay e-durum f-durum

2-Bir gezi yazısına ait aşağıdaki tablodaki numaralanmış parçaları “giriş, gelişme ve sonuç” şeklinde ayırarak eşleştiriniz.

a) Yazık ki Semerkant'ta doya doya kalamadık. Akşama doğru hava alanına geldik. Orada, Semerkant ve Taşkent vadisini ilaçlayan küçük uçakların gidip geldiklerini gördük. Sonra kendi uçağımıza atlayıp gene Taşkent'in yolunu tuttuk.	
b) Ertesi sabah, Svetlana'yı Taşkent'te bırakarak uçağa bindik ve Semerkant'a doğru yola çıktık. Taşkent ile Semerkant arasında saat başı uçak var. Yolumuz da bir saat bir şey. Taşkent'in sıcaklığını gönül boşluğu ile atlatmış durumdayız, Semerkant'ta sadece bir gün kalacağız, akşam Taşkent'e döneceğiz. Bir gün de, ne kadar sıcak olursa olsun, geçer elbet diyoruz. (...)	
c) Bu Semerkant büyüleyici bir şehirdir. Gördüğümüz, gezdiğimiz yerleri kısaca anlatayım size. Önce Timur'un, eşleri ve çocukları için yaptırdığı mezarlığa gittik. Mezarlık dedimse bizim mezarlıklar gibi bir yer gelmesin gözünüzün önüne. Cepheleri mozaikli büyük yapıları ile koca bir mahalleydi burası. Mahalleye uzun ve geniş basamaklı bir merdivenden çıkılıyordu. Her yapının içinde bir ya da birkaç mezar vardı. Bu mezarların tümünün kimlere ait olduğu bilinmiyor. Dörtgen, beşgen, altıgen yapılar. Pencereleri camsız ve açık elbette. İçerleri serin ve yüksek tavanlı. Mezarlar oymalı, işlemeli, duvarlar da öyle. Burada bir zamanlar büyük bir uygarlık kurulmuş olduğunu anlıyorsunuz. Yapıların kiminde daha sonraki mimarlık üslupları kullanılarak eklenmiş hayatlar var. (...)	

A-SONUÇ B-GİRİŞ C-GELİŞME

3-Numaralanmış parçalardaki yazım yanlışlarını bularak doğru şekillerini yazınız.

- I. Parkı gezdik, bitirdik. Nehrin bir kolu da buradan geçiyor. Karşı kıyıda 6 ağustos 1945'den kalan tek yapı, Sanayi Odasının iskeleti ve yıkık kubbesi. "Little Boy"un en etkili alanındaymış bu yapı. Her şey yanmış, yok olmuş, burası yıkık hâlde kalmış nasılsa.
- II. Çöle vardığımda aylardan Ağustos'tu. Aynı yazın sonunda Kuzey Kutbu'na doğru yola çıktığımda Orta Avrupa serinlemiş, Arktik Daire'nin kıta coğrafyasına ulaştığımda da Kasım'ın ilk kar soğukları başlamıştı bile.

I. 6 Ağustos 1945'ten, II. ağustostu, kasımın

Bir Fransız der ki ()

() Asrımızın en büyük keşifçisi ampulu bulan Edison değildir () Ağahan'dır.

Açıklar ve izah eder ()

() Hintliler cennete gitmek için paralarını suya atarlardı. Ağahan () Bana veriniz. () dedi. O günden beri İsmailî Hintliler paralarını Ağahan'a veriyorlar () Keşif buna derler.

4-Yukarıdaki parçada ayraçla belirtilen yerlere uygun noktalama işaretlerini getiriniz.

(:) (—) (,) (:): (—) ("") (") (.)

5-Aşağıdaki hikâye metinlerini inceleyiniz ve yapı unsurlarını belirleyiniz.

Konya'da Küllükbaşı dedikleri bir çöplüğün civarında, bir Ermeni kadının evinde otuyordum. "Mobilyalı" ismi altında kiraya ve rilen odamda eşya namına bir siyah demir karyola, bir eski ve çekmeceli masa, iki de portatif demir iskemle vardı. Kış adamakıllı başlayınca küçük bir sac soba bunlara katıldı. Ev sahibim elli beşlik, ufak tefek, daima siyah ve yere kadar uzun bir etek giyen ve siyah yünden örülmüş eski bir atkıyı asla omuzlarından eksik etmeyen bir kadındı. Az konuşur, odama ben gittikten sonra yatağı düzeltmek, akşamları da, erken gelir ve çalışmak istersem, soba yakmak için girerdi.

Kişiler: Anlatıcı, ev sahibi Ermeni kadın

Mekân: Konya'da Küllükbaşı

Zaman: Kış

Anlatıcı: Birinci tekil şahıs (Kahraman anlatıcı)

Olay: Anlatıcının Konya'da Küllükbaşı'ndaki bir Ermeni kadının evinde yaşamı ve kadının davranışları

Nihayet Kale'ye çıktık. Tepesi uçtuğu için Tepsi Minare denen eski Selçuk Kulesi'nden, 1916 Şubat'ında ordusunun ricalini temin için çocuğu, kadını sipere koşan destanî şehri seyre başladık. Önümüzde henüz sararmaya yüz tutmuş ekinleriyle emsalsiz bir panorama dalgalanıyordu. Doğu, güneydoğu tarafında çıplak dağlar biter bitmez küçük köyleriyle, ağaçlık su başlarıyla, enginliğiyle ova başlıyordu.

6-Yukarıdaki gezi yazısında geçen altı çizili sözcüklerin anlamlarını belirleyiniz.

Nihayet: Sonunda, en sonunda

Temin: Sağlama, elde etme

Emsalsiz: Benzersiz, eşsiz

Enginlik: Genişlik, sonsuzluk

7-Aşağıdaki metinlerin türlerine belirleyerek altına yazınız.

<p>Yazar, “Çanakkale Mahşeri” adlı kitabıyla romancı olarak tarihe bakışta yeni bir çığır açtı. Kurmaca kahraman ve olaylar yerine sadece tarihî gerçeklerden yola çıkarak bir eser ortaya koydu. Bu eser ülke çapında büyük ilgi gördü, defalarca baskısı yapıldı.</p> <p>.....ELEŞTİRİ.....</p>	<p>Küçücük bir çocuktum. Her tarafın buzla kaplandığı bir kış günüydü. Sabahın erken saatlerinde evimizin içini kızgın sobada yanan kömürün kokusu sarmıştı. Babam, havalanması için salonun geniş, iki kanatlı penceresinin tekini açmıştı. Kar yağmıştı; dar caddemizden tek tük geçen insanları, kapalı kanadın ardından dalgın dalgın seyreliyordum. Aniden cama vuran küçük bir gövdenin ve kanatların çılgin sesiyle kendime geldim. Salona bir serçe girmiş, çıkmaya çalışıyordu. Hemen pencereyi kapatarak babama koştum. “Kuş!” dedim. “İçeriye bir kuş girdi!” Artık bir kuşa sahiptim. Ne de güzeldi kendinden küçük bir canlıya sahip olabilmek!</p> <p>.....ANI.....</p>
<p>Aldırmayın, okumak üzerine şunun bunun dediklerine. Benim dediklerime de aldırmayın. Belki siz bir kazanç beklediğiniz için okuyorsunuz, kitapların içine türlü türlü çizgiler çizmekten hoşlanıyorsunuz, bir kitabı pek beğenmişsiniz de baştan aşağı ezberlemek istiyorsunuz. Ben ne karışırım? Keyif sizindir, bildiğiniz gibi okuyun.</p> <p>.....DENEME.....</p>	<p>Babası Dacat Bey’in ecza deposu vardır, gayet varlıklı bir ailede büyür Ara Güler. Pangaltı Lisesi, Galatasaray Lisesi, ardından da Ermeni Lisesine gider. Ancak babası kendisinin hayal ettiği gibi onun doktor ya da eczacı olmayacağını anlamıştır. Çünkü Ara Güler en çok sinemaya ilgi duyar. Babasının yılbaşında hediye ettiği film gösterme makinesiyle yazlık evlerinin alt katını sinema salonuna dönüştürür. Arkadaşlarını toplar, onlara bedava film izletir. Tek sorunu makinesinin, filmleri sessiz oynatmasıdır.</p> <p>.....BİYOĞRAFI.....</p>

8- Aşağıda verilen metinlerin günlük dille mi, edebî dille mi yazıldığını metnin altına yazınız.

<p>Türkiye’nin uluslararası marka değerine katkıda bulunmak amacıyla sanatı, kültürü ve tarihi bir araya getiren festivaller, gelecek yıl 20 şehre yayılacak. Konserlerden sergilere, tiyatrodan opera ve bale gösterilerine, söyleşilerden atölyelere, çocuk etkinliklerinden dijital sanatlara kadar yüzlerce etkinliğin gerçekleştirildiği Türkiye Kültür Yolu Festivalleri, bu yıl rotasına Adana’dan başladı. Kentte bu yıl 12. kez “Nisan’da Adana’da” sloganıyla organize edilen “Portakal Çiçeği Karnavalı”, Kültür Yolu Festivalleri’ne dâhil edilerek 13-21 Nisan’da düzenlendi.</p> <p>.....GÜNLÜK DİL.....</p>	<p>Güneş çoktan batmıştı. Yıldızlar, lacivert bir yorganın üzeri ne saçılmış kıymetli taşlar gibi gökyüzünü süslemişti. Soğuk rüzgâr saçlarını uçuruyordu fakat keyfi o kadar yerindeydi ki hiç üşümüyordu. Ona kimsenin karışmadığı büyüleyici bir boşlukta olduğunu hayal etti. Bu sonsuz boşlukta küçüktü ve bazen kendini çok yalnız hissediyordu fakat bunların hiç önemi yoktu çünkü o anda bir kuş kadar hafifti. Onu böylesine heyecanlandırıp ensesindeki tüyleri diken diken eden bu hisse “özgürlük” dendiğini biraz daha büyüdüğün de öğrenecekti.</p> <p>.....EDEBİ DİL.....</p>
---	--

9-Aşağıda verilen cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangi anlamda (gerçek/mecaz) kullanıldığını işaretleyiniz.

Cümle	Gerçek	Mecaz
Söylediğin sözler bizi derinden <u>vurdu</u> .		&
Adamda hiç <u>yüz</u> yok ki!		&
<u>Soğuktan</u> parmaklarım buz tuttu	&	
Ağacın dalları fırtınada <u>koptu</u> .	&	
Bu çeneyle atbaşı giden <u>keskin</u> bir zekâsı var.		&
<u>İtici</u> tavırları nedeniyle kimseyle arkadaşlık edemiyordu.		&

10-Aşağıdaki metinlerde roman türlerini belirleyerek altlarına yazınız.

<p>Ahmet Ümit'in Beyoğlu'nun En Güzel Abisi adlı eseri Başkomiser Nevzat üzerinden anlatılır. Başkomiser Nevzat önceden uzun yıllar Beyoğlu'nda görev yapmıştır. Olay yerine gittiklerinde ölen kişinin Engin Akça olduğunu öğrenir. Engin Öz, Tarlabasıllılar Kulübünün sahibi Kara Nizam ile birlikte çalışmaktadır. Engin, Kara Nizam'ın kavgalı olduğu Barbut İhsan'ın mekânı Tarlabasıllılar Kulübü'nün önünde, tek bıçak darbesiyle kalbinden bıçaklanarak öl dürülmüştür. Elinde silahı da vardır. Bu da Engin'nin ateş etmek istediğini ama katilin ondan daha hızlı davrandığını gösterir. Baş komiser Nevzat, olay yerinin yakınlarında üç çocuğu fark eder ve onlarla konuşmaya gider. Onlardan da Engin hakkında bazı bilgiler edinir. Başkomiser Nevzat ve yardımcısı Ali o gece Engin'in evine gider ve o sırada evde birisi ateş eder. Ali de karşılık verir ve onlara ateş eden kişi ölür. Daha sonra bu kişinin kiralık katil Titiz Tarık olduğu ortaya çıkar. Başkomiser Nevzat ve yardımcısı Ali araştırmalarına devam eder. Artık hem Engin'i kimin öldür düğünü hem de Titiz Tarık'ı kimin tuttuğunu öğrenmeleri gerekir.</p> <p>.....POLİSİYE ROMAN.....</p>	<p>Kemal Tahir'in kaleme aldığı Devlet Ana iz bırakan eserlerdendir. Kemal Tahir, Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini incelediği Devlet Ana adlı romanında Türk tarihi ve toplumu üzerine geliştirdiği düşüncelerini, sistemli bir şekilde okuyucuya aktarır. Yazar, Anadolu toprağının Bitinya (Söğüt) ucundaki Türkmenlerin uç beyliğinden topraklarını genişletmek suretiyle Osmanlı Devleti'nin temelini atmaları ve yaşadıkları olayları bu eserde anlatır. Romanın konusu, Ertuğrul Gazi'nin at bakıcısı olan Demir can ve sevgilisi Liya'nın düşmanlarınca öldürülmesi üzerine kardeşleri Kerimcan ile Mavro'nun intikam almak için giriştikleri mücadele çevresinde gelişir. Daha sonra intikamın alınması, katillerin öldürülmesi ve Kerimcan'ın tekrar mollalığa dönüşü anlatılır.</p> <p>.....TARİHİ ROMAN.....</p>
--	---

11- Türk ve Dünya Edebiyatında roman türü ile ilgili aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

İlk çeviri roman	Telemak – Fenelon'dan Yusuf Kâmil Paşa
İlk yerli roman	Taaşuk-ı Talat ve Fitnat – Şemsettin Sami
İlk edebi roman	İntibah-Namık Kemal
İlk realist roman	Araba Sevdası - Recaizade Mahmut Ekrem
İlk köy romanı	Karabibik – Nabizade Nazım
İlk psikolojik roman	Eylül – Mehmet Rauf
Batı tekniğine uygun ilk roman	Mai ve Siyah – Halit Ziya Uşaklıgil
İlk tarihî roman	Cezmi – Namık Kemal
İlk kadın romancımız	Fatma Aliye Hanım
Batı Edebiyatında ilk roman örneği	Don Kişot-Cervantes

12-Aşağıdaki metinleri dilin kullanımı açısından değerlendirip çıkarımlarınızı yazınız.

<p>Tarık Buğra Küçük Ağa adlı eserinde bir destan yaratmış ve bu destanı roman kahramanlarını kullanarak romanın estetik yapısı içinde somutlaştırmıştır. Bir destanda, bir halkın tarihinin belli bir zamanı ve mekânı içinde sahip olduğu ortak değerleri, idealleri ve yücelik kavramları ifade bulurken bu kronik unsurun parçalarını bir sanat eserinin organik bütünlüğü içinde birleştiren bir trajik veya trajikomik omurga da bulunur.</p> <p>Sevim Kantarcıoğlu, Yakınçağ Tarihimizde Roman</p>	<p>Şu dünyada muradına ermeyen Ne yaşamış ne yaşıyor ne yaşar Sevdiğini sinesine sarmayan Ne yaşamış ne yaşıyor ne yaşar</p> <p>Neşet Ertaş, Ne Yaşamış Ne Yaşar</p>
<p>İlk metinde bilgi verme amacı ön planda olduğu için nesnel ifadeler ağırlıktadır. İkinci metinde duygu düşünce ve hayallere ulaşmak hedeflendiği için öznel ifadeler ağırlıktadır. Ayrıca ikinci metinde ses benzerlikleri kafiye,redif,ölçü vb. unsurlardan faydalanılarak edebi bir haz vermeye çalışılmıştır.</p>	

13- Halide Edip Adıvar'ın Handan adlı romanı ile ilgili soruları cevaplayınız.

Handan, Refik Cemal'in Neriman'la evleneceği haberini arkadaşı Server ile paylaşması ile başlar. Yazdığı mektupta ne kadar mutlu olduğunu anlatan Refik Cemal'in şakayla karışık hissettiği tek sıkıntı, Neriman'ın kardeş gibi birlikte büyüdüğü akrabası Handan'a karşı hissettiği sevgiyi kıskanmasıdır. II. Abdülhamit yönetimine karşı çıkan Refik Cemal, tutuklanmaktan çekindiği için hamile olan karısını bırakıp İstanbul'dan Avrupa'ya kaçar. Doğumdan sonra onunla tekrar buluşmayı beklerken karısının mektuplarından Handan'ın gençliği ile ilgili önemli bilgiler edinir. Çok akıllı bir öğrenci olan Handan, özel hocası Nazım ile yakınlaşmış ancak onun evlilik teklifini reddedip kendisinden yaşça büyük Hüsnü Paşa ile evlenmiştir. Muhalif fikirleri nedeniyle yakalanan ve hücrelerinde kendini asarak intihar eden Nazım, Refik Cemal'in de yakın arkadaşıdır. Arkadaşının bu aşk ilişkisini ve Handan tarafından reddedilmesini öğrenen Refik Cemal, intihar sebepleri arasında bunun da yer alıyor olabileceğini düşündüğü için Handan'ı suçlar. Ancak Neriman, Avrupa'da kendisine katıldıktan ve burada Hüsnü Paşa ve Handan ile birlikte bir aile gibi yaşamaya başladıktan sonra ona ısınmaya başlar. Üstelik karısı Neriman'ın aksine Handan felsefe, sosyoloji, tarih gibi konularda ilgisini de paylaşmaktadır. Handan, Hüsnü Paşa, Refik Cemal ve Neriman'ın Londra'da kurdukları aile ortamı uzun sürmez. Karısını **sürekli** aldatan ve sonunda kavgalardan sıkılarak yanlarından ayrılan Hüsnü Paşa, Handan'ın ciddi bir bunalıma girmesine neden olur. Bir yandan Refik Cemal ile arasında bir yakınlık başlayan Handan, Hüsnü Paşa'nın kendisini temelli olarak terk ettiğini açıkladığı mektubu okuduktan sonra **bayılır** ve uzun süre kendine gelemez. Menenjit teşhisi konulan Handan; uyandığı zaman hiçbir şey hatırlamayan, her şeye **gülümseyen** bir çocuk gibi davranmaya başlar. Bu konuda uzman olan Fransız Doktor Şe'nin **tavsiyesiyle** Sicilya'ya gidip bir süre Refik Cemal ile kalan Handan, burada yavaş yavaş hafızasını geri kazanır. Ancak Handan kendine geldikçe, hastalığı boyunca yanında olan Refik Cemal'le yakınlaşmaları da tamamen somutlaşır ve iki karakter kısa süreli, mutlu bir birliktelik yaşar. Handan'ın iyice kendine geldiğini öğrendiğinde, onun Paris'e, kendi gözetimi altına gelmesini isteyen Doktor Şe, yazdığı mektuplarda hastanın tamamen iyileştiğini müjdeler. Ancak Handan'ın tamamen iyileşmesi, hafızasının, zihninin de bir bütün olarak yerine gelmesi demektir. Handan; Refik Cemal ile ilişkisini, onu sevdiğini, kendisine en yakın kişi olan Neriman'a ihanet ettiğini düşünür ve kısa süre sonra bunun pişmanlığı ile hayatını kaybeder. Roman, Handan'ın cenaze töreni ile sona erer.

HALİDE EDİP ADIVAR-HANDAN

OLAY ÖRGÜSÜ: Refik Cemal'in Neriman'la evlenmesiyle başlayan olaylar dizisi.

KİŞİLER: Handan, Refik Cemal, Hüsnü Paşa, Neriman

MEKAN: İstanbul, Paris, Londra

ZAMAN: II. Abdülhamit Dönemi

ANLATICI: ÜÇÜNCÜ KİŞİ

BAKIŞ AÇISI: HAKİM BAKIŞ AÇISI

ANALTIM BİÇİMİ: BETİMLEME, ÖYKÜLEME

İSİMLERDEN ÖNCE GELEREK İSMİ NİTELEYEN VEYA BELİRTEN KELİMELE: Tek sıkıntı, önemli bilgi, akıllı bir öğrenci, muhalif fikir, yakın arkadaş, bu aşk vb.

ALTI ÇİZİLİ KELİMELEİN EŞ ANLAMLARINI YAZINIZ: SÜREKLİ-DEVAMLı, BAYILIR-KENDİNDEN GEÇMEK, GÜLÜMSEYEN-TEBESSÜM EDEN, TAVSİYE-ÖNERİ

Zamanın olay örgüsüne etkileri	Mekânın olay örgüsüne etkileri
Merak unsurunu artırır. Kahramanların tanıtımına etki etmiştir. Konunun işlendiği dönem hakkında bilgi vermektedir.	Kahramanların ruh halini betimlemeye yardımcı olur. Kahramanın yaşadığı çevre ile ilgili ipuçları verir. Kişiler arası ilişkileri tanımlamada yardımcı olur.

14-Aşağıdaki metinlerde ağırlıklı kullanılan Anlatım Biçimlerini, anlatıcı ve bakış açısını bularak altına yazınız.

<p>Randevuya her gelişinde bir yığın meçhul, hareket halinde... Buluşma dakikaları yaklaştığı zaman, loş salonda, gözlerim giriş kapısının yaylı kanatları üzerinde parlayan buzlu camlara dikilir. Dışarıda dolaşanların gölgeleri bu camların üstünde uzayıp kısalmaktadır. İçeriye girecek olanın gölgesi, gittikçe büyüyerek ve aslına benzeyerek yaklaşır. O değildir. Fakat yanıltmış olmak ihtimalinin temennisi içinde birdenbire açılan kapıya bakarım. O değildir. Gözlerim yine buzlu camların üzerindeki rüyaya dalar. Donuk parıltılar, koyuluklar, belirsiz şekiller kaynaşmaktadır. Uzun, uzun, çok uzun bir zaman geçer. Belki birkaç saniyedir, fakat saatler kadar uzar. Sayısız oluş sürprizleriyle görünüp kaybolan gölgelerin hiçbirisi gelişme ve bozulma anlarında onun şeklini sezdirenen benzerliklere yaklaşmaz. Bu gölge o değildir, şu gölge de o değildir. Kapı açılır, kapanır; açılır, kapanır; kadınlar, kahkahalar, garsonlar girip çıkarlar.</p> <p style="text-align: right;">Peyami Safa, Yalnızız</p>	<p>Kasabayı dolaşmak zamanı gelmişti. Maarif Müdürü şemsiyesini, mebus bastonunu aldı, sokağa çıktılar. Yolda biraz gecikmişlerdi. Mektebe girdikleri zaman ders bitmişti. Talebeler evlerine dağılıyorlardı. Zehra'yı bahçe kapısının yanında buldular. Sabahları olduğu gibi akşamları azat vaktinde de kapının yakınında durur, çocukların kıyafetini muayene ederdi. Kiminin saçını düzeltir, kiminin kuşağını bağlar, kiminin kirlenmiş yüzünü mürekkeplenmiş parmaklarını yıkamağa gönderirdi. Hatta ayak üzerinde sökük elbise, kopuk düğme diktığı de olurdu. Maarif Müdürüyle mebus, kapıdan girdikleri zaman onu bir dadı gibi yere çömelmiş, minimini bir ana sınıfı çocuğunun fotinini bağlıyor buldular.</p>
<p>Anlatım Biçimi: Betimleyici Anlatım Anlatıcı: Birinci kişi Bakış Açısı: Kahraman Bakış açısı</p>	<p>Anlatım Biçimi: ÖyküleyiciAnlatım Anlatıcı: Üçüncü kişi Bakış Açısı: Hakim Bakış açısı</p>

15- Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Bu metinlerde hangi tekniklerin kullanılmış olabileceğini tespit ediniz ve verilen boşluklara yazınız.

<p>Yazık! Bu kadar talim ve terbiye görmüş zeki, medenî beyimiz, daha dün memleketten gelmiş kaba bir köylü, şu beğenmediğiniz Halil kadar olamadı. O zevcesini, hemşiresini kırlarda, yabancılar içinde gece yalnız bırakmadaki mahzuru, böyle habersiz kalmaktan bizim kesbedeceğimiz hali düşünmedi. Zevce daldı, bizi unuttuverdi. Bu adamsa daha iki günlük efendilerinin üzülmelerini, merak etmemelerini düşünmüş de beyin oraya gitmediğini anlamak için müdirâne sualler tertip etmiş, hiç şüphe yok ki buna zevce olacak kadın, benden çok ziyade bahtiyar olacak.</p> <p style="text-align: right;">İÇ MONOLOG</p>	<p>Kadının, gözünü açmasıyla yanında dudaklarını büzerek puflaya puflaya uyuyan erkeği dürtmesi bir oldu.</p> <p>— Şu beziri yak, dedi, çabuk yak!.. Erkek şaşkın şaşkın söyleniyordu:</p> <p>— Ne var. Ne oluyor Allah aşkına... Eşkiya mı bastı...</p> <p>— Yok canım...</p> <p>— Yangın mı var?</p> <p>— Yok...</p> <p>— Ne oluyor, tahsildar mı geldi... Jandarma mı birini arıyor, Allah etmesin muharebe mi var... Söyle neden kalktın... Neden beni uyandırdın?</p> <p style="text-align: right;">DİYALOG</p>
<p>Kıymet Hanım teyzenin bir robot olduğunu kesinkes anlamıştı. Bacaklarındaki damarlar sahici değil, oyuncak damarlardı. Zaten önemli olan damarlar değil, damarların gerisinde berisinde göze çarpan kablolardı. İşte o kablolar kesilmedikçe Kıymet Hanım teyze, mümkünü yok durdurulamazdı. Çünkü o bir robottu. Hem robot olmasa, bu kadar kilolu olmasına rağmen, daha hiç kimsenin onu yemek yerken görmemiş olması nasıl açıklanabilirdi ki? Oğullarının arabalarının benziniyle yahut dikiş makinelerinin yağıyla besleniyor olabilirdi.</p> <p style="text-align: right;">İÇ ÇÖZÜMLEME</p>	<p>Eve gitse, biliyordu, gece yarısına dek başka bir şey yapamadan, yukarıdakilerin patırtısına sövecekti... Bol gürültülü, bol dumanlı meyhanelerden birine girdi. Tezgâhın önünde bir boş yer bulup oturdu. Yaklaşan garsona, “Şarap!” dedi. Garson, sanki salt onun için buradaymış gibi eğildi. Sanki ötekiler duyacak diye korkuyordu.</p> <p style="text-align: right;">İÇ ÇÖZÜMLEME</p>

16- Aşağıdaki şiirlerde eleştiri unsurlarını bulunuz.

Akıl ile yok alâkası amâ Gerçi destârı mu'kalî görünür Tâc u destâr ile tefâhür eden Başını açamaz keli görünür Nefî	Akılla alakası olmamak.
Kuzu derisinden olur postumuz Belli olmaz düşmanımız dostumuz Üç günde bir silkeleriz üstümüz Yazık bu nardaki yanan canlara Ruhsatî	Kişilik sahibi olamamak
Sâdık görünür kisvede erbâb-ı hıyânet Mürşid sanılır vehlede ashâb-ı dalâlet Ziya Paşa	İkiyüzlü olmak

17-Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlarını yazınız.

hatıra	anı	tabiat	doğa	Vak'a	olay
Tesir	etki	trajik	acıklı	imkan	olanak

18- Aşağıdaki eleştirileri okuyunuz, konularına göre türlerini altlarında verilen boşluklara yazınız.

<p>Romanı, halkı eğitmek amacı ile kullanma konusunda Ahmet Mithat'ı izleyen Gürpınar'ın ondan ayrıldığı nokta, getirmek istediği değer değişikliğinin çok daha köklü olmasıdır. Ahmet Mithat temelde, halkın, İslam ideolojisinden kaynaklanan değerlerini paylaşan bir adamdı. Gürpınar ise politika, ahlak ve din alanlarında halkın görüşünden çok ayrı fikirler besliyordu, özellikle İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra yazdığı romanlarda. Kendisi Şekavet-i Edebiye'de yazar olarak amacını şöyle açıklar: "Ben her eserimde kari'lerimi, avamı şathiyyat (eğlenceli fıkralar) arasında yüksek bir felsefeye doğru çekmeğe uğraştım!". Romanlarında dile getirdiği bu "yüksek felsefe"yi biraz aşağıda incelemeyen önce, Gürpınar'ın yapmak istediğini kısaca belirtmek gerekirse, denebilir ki, halkın geleneksel inançlara, yerleşmiş düşüncelere, göreneklere ve dine dayalı zihniyeti yerine, Batı'nın akla, bilime dayalı pozitivist zihniyetini yerleştirmeye çalışmıştır. Onun içindir ki romanlarında hep, "eski kafa", "yeni kafa" dediği iki zihniyetin çatıştığı görülür. Gerçi "yeni kafa"yı temsil edenler her zaman olaylara akıl yoluyla bakabilen, tarafsız bilimsel bakışı hazmetmiş kişiler değildir, çoğu, içinde yaşadıkları toplumun ahlakını reddeden zıppıktı kişilerdir, ama Gürpınar bunları yine de, kendi tuttuğu birtakım yeni fikirleri ortaya sürmek için kullanır.</p> <p>.....SANATÇIYA YÖNELİK ELEŞTİRİ.....</p>	<p>İlhan Berk, Galile Denizi'nde, İstanbul'un baş döndürücü, korkunç atmosferini duyurmaya çalışıyor. Bizans ve Osmanlı tarihinin kanlı hatıraları, kozmopolit çevreler, karanlık sokaklar, bu sokaklarda kaynayan fakir ve sefil insanlar, kediler, köpekler, kiliseler, evliyalar, ayak satıcıları, ahlâksız kadınlar... Bunlar ayrı ayrı değil, hakikatte olduğu gibi karmakarışık olarak veriliyor. Kim olduklarını bilmediğimiz insanlar, bir şeyler yapıyorlar, bir şeyler söylüyorlar, bir şeyler ümit ediyorlar, fakat bunların ne olduğunu vazih olarak anlayamıyoruz. Duygular ve düşünceler gibi cümleler ve cümle parçaları da birbirine giriyor. Tam bir anarşinin ifadesi olan modern şiir, vezin ve kafiye attığı gibi cümleyi atmıştır. Yeni şiirde Sentaks -bunu bizde herkesten önce Fazıl Hüznu denemiştir, parçalanmıştır. Bunun sebebi, cümlelerin de intibaları sabit bir şekle sokmasıdır. Hâlbuki modern anlayışa göre, intibalar, çağrışımlar ve hatıralar, bütün kadroları kıran bir kudret ve zenginliğe haizdirler. İnsan, tabii olarak, cümle yapmaz; hayatı karmakarışık olarak yaşar. Cümle yapmak demek, duygulara bir çeki düzen vermek demektir. Hiroşima' ya düşen atom bombası, XX. asrın duygu ve düşünce dünyasının içine de düşmüş ve parçalamıştır.</p> <p>.....ESERE YÖNELİK ELEŞTİRİ.....</p>
---	---

19- Aşağıdaki eleştirinin konularına göre ve yazarın tutumuna göre eleştiri türlerinden hangisine dâhil olduğunu yazınız?

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın başyapıtı Huzur sadece bir roman değil, âdeta bir ruh rehberi. 1949 yılında yayımlanan eser, II. Dün ya Savaşı'nın arifesinde İstanbul'da geçen ve Mümtaz isimli entelektüel bir karakterin iç dünyasını, arayışlarını ve huzur arayışını konu alıyor. Roman, dört bölümden oluşuyor; İhsan, Nuran, Su at ve Mümtaz. Her bölüm, farklı bir karakterin bakış açısıyla kaleme alınmış ve bu sayede Mümtaz'ın karmaşık psikolojisi derinlemesine işleniyor. Eserde, aşk, ölüm, varoluş, sanat, gelenek ve modernleşme gibi temalar ustalıkla işleniyor. Tanpınar, şiirsel bir dille ve akıcı bir üslupla kaleme aldığı Huzur'da okuru Mümtaz'ın zihninin labirentlerine sürüklüyor. Karakterin düşünceleri, duyguları ve tereddütleri ustalıkla tasvir ediliyor. Bu sayede okur, Mümtaz'ın yaşadığı arayışa ortak oluyor ve kendi varoluşsal sorgulamalarına da kapı aralıyor. Huzur, sadece Türk edebiyatının değil, dünya edebiyatının da önemli eserlerinden biri olarak kabul ediliyor. Eser, zamandan ve mekandan bağımsız olarak insanoğlunun varoluşsal problemlerine dair evrensel bir bakış açısı sunuyor. Bu nedenle, her yaştan ve her milletten okurun ilgisini çekmeyi başarıyor.

Konularına göre eleştiri türü: ESERE YÖNELİK ELEŞTİRİ

Yazarın tutumuna göre eleştiri türü: ÖZNEL ELEŞTİRİ

20- Aşağıdaki eleştirinin konularına göre ve yazarın tutumuna göre eleştiri türlerinden hangisine dâhil olduğunu yazınız?

Şimdiye kadar Gürpınar'ın bazı toplumsal ve felsefi konulardaki görüşlerinden söz etmekle, onun romancı olarak ününü her şeyden önce mizah yazarı olarak yaptığını unutmuş gibi davrandık. Oysa Gürpınar'ın en güçlü yanı kuşkusuz ki mizahıdır ve güldürü alanında, meddah hikâye ve taklitlerinden, Karagöz ve orta oyunundan en çok yararlanan yazarımız olmuştur. Yapıtlarındaki yerli havayı, büyük ölçüde bu anlatı ve temaşa geleneklerini romanda sürdürmesine borçlu olduğunu söyleyebiliriz

Konularına göre eleştiri türü: SANATÇIYA YÖNELİK ELEŞTİRİ

Yazarın tutumuna göre eleştiri türü: ÖZNEL ELEŞTİRİ

21- Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarının anlamını belirtilen cümleden hareketle tahmin edip tahminlerinizi TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

Sözcük ve Sözcük Grubu	Sözcüğün Bulunduğu Cümle	Sözcüğün Anlamıyla İlgili Tahminim
eksiklik bırakmak	Bu hastalık bende bir eksiklik bırakmadı.	Noksan olma durumu
mektep	Öğretmenim uzun ak sakallı, nur yüzlü, Mahalle Mektebinden gelme biriydi.	Okul
kağnı	Göç ederken bir kağnı üstünde de doğabilirdim.	Öküz arabası
kafile	Ben doğmadan birkaç ay önce bir göçmen kafilesiyle Zile'ye gelmişler.	Birlikte hareket eden topluluk
seferberlik	Seferberlik günlerinde beni köyde çok iyi beslemişler.	Savaş durumuna getirilen hazırlık ve önlemler

22- Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerin hangi edebî türden alındığını tahmin edip gerekçelerini yazınız.

<p>Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden az önce, bütün Rasih Bey ailesi (yani bizim aile), iki-üç aylık bir Avrupa seyahatine çıkmış, savaş patladıktan sonra İstanbul'a dönmemiş; anamın kardeşi Cevat Beyler, aşçı, dadı ve hizmetçiler ile beraber Cenevre'ye yerleşmişler. Adres: Maison Royale. Quai des Eaux Vives. (Krallık Evi. Canlı Sular Rıhtımı) Lemman Gölü'nün üstünde. On dört kişiyiz. Zarar yok. Apartman kocaman. Neden Krallık Evi? Orası pek belli değil, ne var ki oturduğumuz evin üst katındaki dairenin tepesinde, kanatları gergin kocaman bir demir kartal var, o hiç sevmediğim. Bir sürü oda var. Şimdi bilemiyorum, kaç oda, ama pek çok ... Salonları annemle babam döşemişler, hatırladığım kadarı ile biraz gösterişli şeyler. Hele kocaman tablolar, İsviçre'den o görüntüler... Lemman Gölü'nün yağlı boya resimleri var duvarlarda çok büyük.</p>	<p>EDEBİ TÜR: OTOBİYOĞRAFI</p> <p>GEREKÇE: Birinci kişili anlatım ve yaşantılardan izler taşıması metnin otobiyografiden alınmış olabileceğinin ipuçlarını vermektedir.</p>
<p>"Boş ver Evgenia... Hadi çayımızı soğulmayalım..."</p> <p>Sanki çok acıkmışım gibi, kızarmış ekmekten bir parça koparıp ağzıma attım, çatalımı peynire uzatıyordum ki. "Çok merak ettim şimdi." diye ısrarını sürdürdü. "Kim taktı sana bu lakabı?"</p> <p>Peynirden kopardığım küçük parçayı ağzıma götürmeden önce kestirip altım.</p> <p>"Bu konuyu kapatalım Evgenia olur mu?" Beni duymamış gibi davrandı. "Niye? Yine o engin gönüllülüğün tuttu değil mi? Bence tam seni anlatıyor. Üstelik çok da şık... Beyoğlu'nun En Güzel Abisi... Film ismi gibi valla..." Lokmalar ağzımda büyümeye başlamıştı, öylece kaldım. Suskunluğum, anında ele geçirmişti masayı. Evgenia da fark etti. Konuşmayı bıraktı birden, bakışlarını kaçırıp çatalını zeytin tabağına daldırdı. Tadı tuzu kalmamıştı kahvaltının, radyodaki şarkı bile artık neşeli gelmiyordu kulaklarımıza. Kalkıp radyoyu kapattım. İskemleye otururken "Kötü bir hikâye." diye mırıldandım. "Epeyce kötü bir hikâye..."</p>	<p>EDEBİ TÜR: ROMAN</p> <p>GEREKÇE: Betimlemelerin tüm detayları ile verilmesi, diyaloglar karakterlerin kendilerini ifade ediş biçimi roman türünün özelliklerinden ipucu vermektedir.</p>
<p>Hasan Mellah gibi roman türüne giren yapıtlar, gerçekliğe, toplumsal sorunlara değil de eğlendirmeye yönelik olduğu için heyecan verici olaylar birbirini izlerken okur «şimdi ne olacak?» sorusunu sorarak bir serüvenden öbürüne geçer. «Yapıt, anlattığı dünya hakkında ne gibi görüşler dile getiriyor?» çeşidinden, yani yapıtın anlamı ile ilgili bir soru sormaz. Romanda «eden bulur» ilkesine uyularak kıssadan hisse çıkarmak gibi bir yarar güdülebilirse de gerçek dünyada gözlemlemediğimiz bir adalet dağıtımıdır bu. Ahmet Mithat da Hasan Mellah'ın son sayfalarında kıssadan hisse çıkarılabileceğine işaret ederse de, roman öğelerinin egemen olduğu bu yapıtta moral sorun son derece yüzeyseldir. Çünkü romanda kişiler gerçek hayatta olduğu gibi iyi ve kötü yanları bulunan insanlardan farklı olarak ya tümünden iyi ya da tümünden kötüdürler. Bu durumda ahlaksal sorun basite indirgenmiş olur. Ahmet Mithat eğitici olmak kaygısı ile her ne kadar olayların geçtiği yerler hakkında tarih ve coğrafya bilgisi vererek okurun kültürünü artırmak isterse de Hasan Mellah her şeyden önce iyi vakit geçirtmek için yazılmış bir romandır ve bu bakımdan kaçış edebiyatı içinde alır yerini. Hasan Mellah'ın âşık hikâyelerinden geldiğini belirtmekten amacım yalnızca Hasan Mellah'ın türünü ve özelliklerini saptamak değil, aynı zamanda bizdeki ilk roman denemelerinde geleneksel hikâyemizin ne oranda sürdürüldüğünü araştırmak.</p>	<p>EDEBİ TÜR: ELEŞTİRİ</p> <p>GEREKÇE: Bir yapıtın değerlendirilmesi söz konusudur.</p>

23- Bu parçanın yazarının edebî türlerden hangisini kaleme alması beklenir?

En büyük travmayı, geriye dönüp “Nerede tüm bu insanlar?” diye sorduğumda geçmiş ile ilgili yaşadıklarına dair birçok şeyin hafızamdan silinmiş olduğunu ve en vahimi de sorularına doğru cevap verecek kimse kalmadığını fark ettiğimde yaşamıştım. O gün, o noktadan hareketle yaşamışlıklarımı defterlere kaydetmeye ve kendime ait bir bellek oluşturmaya karar verdim.

EDEBİ TÜR: OTOBİYOGRAFI

24- Aşağıda gözlemci bakış açısıyla kaleme alınan bir roman kesiti verilmiştir. Bu roman kesitini kahraman bakış açısıyla yeniden yazınız. (Ekleme ve çıkarmalar yapabilirsiniz.)

Garsondan pasta istedi. Paltosunun cebinden bir dergi çıkardı. Bir zaman okudu. Sanki saat yürümüyordu. Altı buçuk kalabalığındaki insanlar ona göre dişili erkekli hep birbirinin benzeri. Bir ayrılıkları yok. Kapılardan girenlere o mu değil mi diye bakıyor. Kadınları görmüyor, içinde bir umut var. Oturmaktan beli ağrımış, bir o kapıya bakıyor, bir ötekine. Beklediği gelmiyor. Günlerdir bekliyormuş gibi geliyor ona. Kızıyor. Oysa film kalkıncaya dek her gün bekleyeceğini sanmıştı. “Yapamam. Canı cehenneme. Hem göreceğim de inanacak mı bana?” Bu kesin yargıyla biraz açıldı. Yine de üzgün ama tatlımsı bir üzüntü bu, kahredici değil, yerleşik. Kalktı. Artık gelmeyeceğini biliyordu.

CEVAP KAHRAMAN BAKIŞ AÇISI:

Garsondan pasta istedim. Paltomun cebinden bir dergi çıkardım. Bir zaman okudum. Saat yürümüyor hissi veriyordu bana. Altı buçuk kalabalığındaki insanlar bana göre dişili erkekli hep birbirinin benzeriydi. Bir ayrılıkları yoktu. Kapılardan girenlere o mu değil mi diye bakıyordum. Kadınları görmüyordum, içimde bir umut vardı. Oturmaktan belim ağrımıştı, bir o kapıya bakıyordum bir ötekine. Beklediğim gelmiyordu. Günlerdir bekliyormuş gibi geliyor bana. Kızıyordum. Oysa film kalkıncaya dek her gün bekleyeceğini sanmıştım. “Yapamam. Canı cehenneme. Hem göreceğim de inanacak mı bana?” diye içimden geçirdim. Bu kesin yargıyla biraz açıldım. Yine de üzgün ama tatlımsı bir üzüntü bu, kahredici değil, yerleşik. Kalktım. Artık gelmeyeceğini biliyordum.

25- Aşağıda Reşat Nuri Güntekin’e ait Yeşil Gece adlı romanın özeti verilmiştir. Özetten hareketle belirtilen çalışmaları yapınız.

Romanın kahramanı Ali Şahin, bir devrin tanığı ve sözcüsü durumundadır. Ali Şahin, babasının ölümünden sonra annesiyle kalır. Çobanlık yaparak hem kendinin hem de annesinin geçimini sağlamakta, bununla beraber medresede öğrenim görmektedir. Medresede öğrenim gördüğü yıllarda ruh ve ruhun ölümsüzlüğüyle ilgili meseleler, Ali Şahin’i son derece rahatsız etmektedir. Köyünde danıştığı hocalardan aldığı cevaplardan tatmin olmadığı için ruhun ölümsüzlüğüyle ilgili sıkıntıları iyice artmakta ve Ali Şahin’i hasta edecek noktaya getirmektedir. Medreseden sonra başladığı öğretmen okulunda âdeta kendini bulmuştur. Medresede kaybettiği inanç ve itikadını öğretmen okulunda ve öğretmenlikte bulmuştur. Vatan ve Cumhuriyet âşığı gençler yetiştirmek en büyük ideali olmuş, kendini öğretmenliğe adanmıştır. Dini kendi çıkarları için kullanan bazı softalarla savaşmayı ve kendi görüşüne göre aydın fikirli gençler yetiştirmeyi kendine ilke edinmiştir. Öğretmen okulundan mezun olan Ali Şahin, Anadolu’da öğretmenlik yapma hayalini gerçekleştirmek için İstanbul’a çıkan görev yerini Anadolu’daki bir taşraya -İzmir’in Sarıova kasabasına- aldırır. Burada cahillik ve sefaletin köylüleri sardığını düşünür, her türlü zorluğa göğüs gererek ham softalarla ve yobazlarla mücadelelere başlar. Sarıova’nın Yunanlılar tarafından işgal edilmesiyle hayatı değişir. Düşman kuvvetlerinin iş birliği teklifini kabul ederek, Türk kuvvetlerine gizliden gizliye haber getirip yardım etmektedir. Düşmanın içinde yer alarak, Yunan güçlerinin planları ve eylemleriyle ilgili Türk kuvvetlerine birçok bilgi ve haber getiren Şahin Öğretmen’in casus olduğu anlaşılınca Ali Şahin sürgüne gönderilir. Şahin Hoca, Cumhuriyet’in kurulmasının ardından Sarıova’ya döner ancak hayalleri yıkılır. Çünkü Cumhuriyet ve Millî Mücadele düşmanı birçok softa Cumhuriyetperver oluvermiştir. Herkes Ali Şahin’i düşmanla iş birliği yapan muallim olarak bilmekte, kimse gerçeği bilmemektedir. Bütün bunları görüp üzülen Ali Şahin, son bir umutla hafif rüzgârlı bir havada Ankara’nın yolunu tutar.

Yeşil Gece romanının özetinden hareketle aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

Olay örgüsü: Ali Şahin'in medrese eğitiminden rahatsız olması, öğretmen okulunda kendini bulması ve öğretmenliğe kendini adanması, Millî Mücadele'de ajanlık yapması ve bunlar etrafında gelişen olaylar

Kişiler: Ali Şahin, Ali Şahin'in annesi, Sarıova köylüleri

Mekân: Ali Şahin'in öğrenim gördüğü medrese ve öğretmen okulu, Sarıova, Ankara

Zaman: Millî Mücadele Dönemi, Cumhuriyet Dönemi

Çatışma: Adın fikirli insanlar ile dini kendi çıkarları için kullanan softalar arasında bir çatışma söz konusudur.

Konu: Düşmandan aldığı bilgileri Türk askerlerine getiren, vatan ve Cumhuriyet âşığı gençler yetiştirmek en büyük ideali olan, kendini öğretmenliğe adanmış, dini kendi çıkarları için kullanan bazı softalarla savaşmayı ve kendi görüşüne göre aydın fikirli gençler yetiştirmeyi kendine ilke edinen bir kişinin başından geçen olaylar anlatılmaktadır.

26- Peyami Safa'nın Yalnızız adlı romanı 1950 yılında kaleme alınmıştır. Aşağıda bu romandan bir kesit bulunmaktadır. Romanın bu kesitinden hareketle belirtilen çalışmaları yapınız.

Orada herkes, hastalanmadan evvel, hayatın çaresizlikleri önünde sinirlenmemeyi, isyan etmemeyi öğrenir. Bütün ailelerde ve müesseselerde hergün yapılan ruh sporu budur. Kendine göre âyinleri vardır. Öyle ki, bütün Simeranya'yı derin bir sükûn ve tevekkül havası sarmıştır. Oraya ilk adımını atar atmaz, kendini her tarafa yayılmış bir umumî intibak ve ahenk atmosferi içinde bulursun. Herkes bu ruh sağlığının yollarını bilir ve hastalandıktan sonra, kendi kendisine, isyandan tevekküle giden yolu açacak telkinlere uygun bir hazırlık bulur. Aydın, inşallah değildir, menenjit olmuşsa, muhakkak ki bu, çalıştığı derse karşı duyduğu isyanın, sinir sistemi yoluyla, uzviyete sirayetinin neticesidir. Şimdi bu sıkıntı onda mevzuunu değiştirerek devam ediyor. Dün imtihana karşı isyandı bugün imtihana girememenin neticelerine, sınıfta kalmaya, arkadaşları arasında mahcup olmaya karşı isyandır. Ona hissettirmeli ki bu kaybın hiç ehemmiyeti yoktur. Kabahat kendisinde değil, onun ihtiyaçlarını, temayüllerini ve kabiliyetlerini hesaba katmayan öğretim sistemindedir. Bunu daha evvel yapmış olsaydık hastalığı önlerdik.

a-Bu kesitte Güncel Yazım Kılavuzu'na uymayan ifadelerden üç tanesini tespit edip bunların doğrusunu tabloya yazınız. her gün – mahcup - yoluyla

b-Yukarıdaki romanda Dil ve Anlatım Özellikleri, Üslup özelliklerini yazınız.

Dil ve Kelime Seçimi: Genel olarak sade bir dil kullanılmıştır. Akıcı bir dil vardır. Türkçe kelimeler yabancı kelimelere göre daha fazla kullanılmıştır. Edebi bir dil kullanılmıştır. Ayrıca yazara ait özgün bir anlatım şekli vardır.

Cümle Yapısı: Metinde uzun anlatımı güçlendirmek için uzun cümleler kullanılmıştır. Öznel ifadelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Anlatım Biçimi: Betimleme

Bakış açısı ve anlatıcı: Kahraman Bakış açısı- Birinci kişi anlatıcı

Duygu ve atmosfer: Resmi ve edebi bir dil kullanıldığı görülmektedir.

27- Aşağıdaki metni okuyunuz. Öznel ve nesnel değerlendirmelerden tespit ettiklerinizden birkaçınızı belirtiniz.

Yapıtlar vardır, yaratıcısının dünyasından izler taşır. Yazar kendini ele vermemek, iç dünyasına başkalarının sokulmasına olanak tanımamak için çoğu kez simgeler kullanır. Bu yola daha çok içe dönük mizaçlı yazarlar başvururlar. Kafka sık sık başvurmuştur bu yola. Bu bir çeşit savunma mekanizmasıdır da. Bu simgeler çözümlendikçe yapıt da çözümlenmiş yani yorumlanmış olur. Okur nitelikli olsun veya olmasın, okuduğu metinden bir şeyler çıkartacak ve kendine göre yorumlayacaktır. Bilimsel bir düzey kazanması için bu yorumların desteklenmesi ve temellendirilmesi gerekir. Bu destekler sayesinde metinden alımlanan anlamlar ve elde edilen görüşler derinleştirilir ve tutarlılık kazandırılmış olur. Sanat yapıtı yaratıldığı zamandan soyutlanarak ele alınamaz. Zamanı kokusu sanat yapıtına sinmiştir. Kokuyu iyi çözümlerseniz yapıta da tutarlı yorumlar getirebilirsiniz. Yani sanatsal üretimi, eğilimleri belirleyen, sanatçının yaşadığı zaman dilimi içinde olan biten yerel veya global değişimler, gelişmeler, oluşumlardır. Sanatçının zamanın akışına katkısı vardır ama asıl yaratıcı olan zamandır. Zaman kendi çağının özellikleriyle birçok sanatçıyı bezemiştir. Örneğin sanayileşme, şehirleşme, işçi ve burjuva sınıfı doğmuştur. Dolayısıyla da bu sınıfların sorunları Brecht'te duyarlılık yaratmıştır. Bu duyarlılık onu dünyanın en önde gelen tiyatro yazarı, epik tiyatronun babası hâline getirmiştir. Yapıtlarının en önemli amacı bu sorunlu kesimlerle dayanışmaya girmek, onları aydınlatmak, toplumu bu kesimlere karşı duyarlı kılmak olmuştur. Bu gibi örnekler gösteriyor ki yazın toplumu kökten etkilediği ve değiştirdiği gibi, toplumdaki gelişmeler, değişimler de yazına kaynak oluşturur.

Öznel Değerlendirmeler: Yazar kendini ele vermemek, iç dünyasına başkalarının sokulmasına olanak tanımamak için çoğu kez simgeler kullanır. Zaman kendi çağının özellikleriyle birçok sanatçıyı bezemiştir.

Nesnel Değerlendirmeler: Okur nitelikli olsun veya olmasın, okuduğu metinden bir şeyler çıkartacak ve kendine göre yorumlayacaktır. Sanat yapıtı yaratıldığı zamandan soyutlanarak ele alınamaz

28- Bu parçadan hareketle romanın hangi özelliklere sahip olduğunu yazınız.

Roman olayı ya kişilerin soyut duygularının somutlaşmış biçimlerinin ya da dış gerçekliğin karşılığıdır. Ancak bu dış gerçekliğin de roman kişilerinin duygu ve düşünceleriyle yani onların soyut ruh evrenleriyle az çok ilişkisi vardır. Olay, olup bitenleri salt aktarmaktan ibarettir. “Şanlı ordumuz, Millî Mücadele’de emperyalist işgalci Batılılara karşı kahramanca savaştı.” Bu bir olaydır yani olan şeydir ve bunun içinde sebep ve sonuçlar yoktur. “Ordumuz, işgalcilerle niçin savaştı, savaşın sonu ne oldu? Bu olan şeylerin sonu nedir? Ne anlam ifade eder? Okuyucu için bu olan bitenler nasıl bir değere sahiptir?” gibi soruların cevabını ise biz romanın bütünlüğünü oluşturan kurguda yani olay örgüsünde bulabiliriz. Olay örgüsü, olup biten şeyleri nedenleri ve sonuçlarıyla, etki ve tepkileriyle birlikte sunmaktır.

CEVAP: Roman, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayları anlatır. Romanda olaylar, olduğu gibi değil, kurguya dayalı olarak anlatılır. Roman anlatmaya dayalı bir türdür. Romanda kişiler ve olay örgüsü yer alır. Olay örgüsü, neden-sonuç ilişkisine dayalıdır.

29-Aşağıdaki cümlelerden hangisinin üslup cümlesi hangisinin içerik cümlesi olduğunu belirtiniz.

“Yazar, çevre kirliliğinin insan sağlığına olan etkilerini canlı ve etkileyici bir şekilde betimleyerek okuyucuda derin bir farkındalık uyandırır.”	ÜSLUP CÜMLESİ
“Bu makale çevre kirliliğinin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulamak ve çözüm önerileri sunmaktadır.”	İÇERİK CÜMLESİ

30-Aşağıdaki kelimeler ile ilgili istenen soruları cevaplayınız.

KELİME	EŞ ANLAM	ZİT ANLAM	YAKIN ANLAM
DALGIN	GAFİL-DÜŞÜNCELİ	DİKKATLİ	ÖZENSİZ
SAKİN	DİNGİN	HAREKETLİ	RAHAT DURGUN
SIRADAN	ALELADE	ÖZGÜN	BASİT BAYAĞI
KAPALI	ÖRTÜK	AÇIK	SAKLI

31- Aşağıdaki metnin Dil ve Anlatım(Üslup) özelliklerini yazınız.

Ahmet Hamdi Tanpınar, 23 Haziran 1901'de İstanbul'da doğdu. Kadı Hüseyin Fikri Efendi'nin oğludur. Baytar Mektebini bırakarak girdiği Darülfünun-ı Osmanînin (Bugünkü İstanbul Üniversitesi) Edebiyat Fakültesinden 1923'te mezun oldu. Erzurum, Konya ve Ankara'daki liselerde öğretmenlik yaptı. Gazi Terbiye Enstitüsünde (Gazi Eğitim Enstitüsü) edebiyat dersleri verdi. 1933'ten sonra İstanbul'da Kadıköy Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisinde sanat tarihi ve estetik dersleri verdi. 1939'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde yeni kurulan Türk Edebiyatı Kürsüsü profesörlüğüne getirildi. 1942 ara seçimlerinde Maraş milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine girdi, üniversitedeki görevinden ayrıldı. 1946 seçimlerinde tekrar aday gösterilmeyince bir süre millî eğitim müfettişliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisinde tekrar derse girmeye başladı. 1949'da da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne döndü. Bu görevdeyken 24 Ocak 1962'de İstanbul'da yaşamını yitirdi.

Dil ve Anlatım Özellikleri: Öğretici bir metindir. Bilgi vermektedir. Sade akıcı yalın bir dille yazılmıştır. Türkçe kelimeler ile ifade açık ve anlaşılır duruma getirilmiştir. Uzun cümleler ile daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir. Açıklayıcı anlatım biçimi kullanılmıştır. Resmi ve edebi bir dil kullanılmıştır.

32- Aşağıdaki metnin ile ilgili soruları cevaplayınız.

1.METİN

Öyküde görülen, eksilteli ifadeleri, kelime tekrarlarını, simgesel ve imgesel sistemi türler arası ilişki bağlamında öykünün şiirden aldıkları şeklinde değerlendirme eğilimi oldukça yaygın. Gerçekten de modern öykü küçüldükçe şiirselleşmiş gibi görünüyor. Tabi bu yargı, yukarıdaki özelliklerin ve ilkelerin sadece şiire ait olduğu varsayımı doğru kabul edilirse böyledir. Yoksa örneğin imgesel bir yoğunluğu modern öykünün doğasından saymak da mümkün. Ama modern öykünün kendi dilini ve söylemini kurarken herhâlde şiiri görmemiş olamaz. Belki de modern türler birbiri içinden çıkan türler oldukları için hiçbir zaman kendi yapılarının, sistemlerinin etkisine bütünüyle güvenemediler. Bu yüzden şiir öyküye, öykü şiire, roman sinemaya, sinema romana yeni imkânlar elde etmek için bakıp durdu.

2.METİN

Küresel ekonomiyle birlikte artan baskılar, çalışanların iş hayatlarına çok daha fazla önem vermesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde çalışanların işe ilişkin rolleri giderek belirsizleşmekte, iş ve özel yaşam arasındaki ayırım ortadan kalkmaktadır. Artan teknolojik değişimler ile birlikte çalışma biçimleri de değişmekte, çalışmaya ilişkin mekân ve zaman önemini yitirmektedir. Belirtilen değişimler sonucunda da birçok çalışanın zamanlarının büyük bir kısmını uzun saatler çalışarak geçirdiği görülmektedir.

1.Bu parçalardan hangisi bir eleştiriden alınmıştır, gerekçesiyle açıklayınız. 1.METİN ELEŞTİRİ TÜRÜDÜR

2. Eleştirinin özelliklerinden üçünü yazınız.

a-Düşünsel bir planla yazılır. Konu, yazının sonuna dek değerlendirilmesi yapılan esere bağlı kalmalıdır.

b- Eserle ilgili, değerli ve değersiz diye gösterilen yargılar, eserden alınacak örneklerle dayandırılmalıdır.

c- Eleştirisi yapılan çalışma, bütün boyutlarıyla ele alınmalı, kendi türü içindeki bilimsel, sanatsal, toplumsal yere oturtulmalıdır. Alanındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak bu türe katkılarıyla, kendisinden beklendiği hâlde katamadıklarıyla ele alınmalıdır.

Hayati İPTAŞ

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni